

CECILIA STEGÖ CHILÒ:

Östeuropa blickar österut

Perspektivet styr allt. Så är det med det mesta. Så är det definitivt med Östeuropa. I området bakom den forna järnridån har optimisten och pessimisten funnit ett ovanligt bra slagfält. Alla iakttagelser, alla utvecklingslinjer, all statistik går att tolka på olika sätt. I öst går det bra, det går dåligt. Det går bättre eller sämre än förväntat.

Allt handlar som sagt om perspektiv och bland dem väljer kommentatorerna fritt. Det är inte att undra över att bilden av Europas östra del framstår som förvirrande. Håller det på att ske något stort därborta, eller går allt bara hopplöst långsamt?

Varken skön eller luggliten

Frågan är kanske för enkelt formulerad, men faktum är att den är inte oväsentlig, inte ens i de stora EU-sammanhangen. Den östeuropeiska bruden trånar efter det utlovade äktenskapet med storherren från väst, men denne vill inte att bruden skall vara vare sig för skön eller för luggliten när löftet skall infrias. Lite mittemellan vore bäst för utvecklingsmöjligheterna – och för underhållet. Hittills har han därför låtit henne sitta i sitt eget stålbad. Hon har blivit sårad, men ger inte upp.

CECILIA STEGÖ CHILÒ är ledarskribent i *Svenska Dagbladet* och *Svensk Tidskrifts europakrönikör*.

Eller är det precis vad hon håller på att göra? Ja, inte böljar europastämningarna i samma vackra rörelser som tiden direkt efter revolutionerna. Då sågs en plats vid sammanträdesborden i Bryssel och Strasbourg som ett skydd för alla ömtåliga frön som östeuropéerna just höll på att så. Värdighet och tolerens. Frihet, demokrati och rättssäkerhet. Marknadsekonomi och välstånd.

Smicker och hot

Det var inga låga förväntningar precis. Och ont gör det när man faller från höga höjder.

Men mycket vatten har hunnit att rinna under broarna på dryga sex år. Det var i förrgår som bruden blev sårad. Igår blev hon bitter. Idag är hon på jakt efter knepen som kan rädda äktenskapsplanerna och i bästa fall lägga grunden för ett acceptabelt resonemangsäktenskap.

Av allt att döma har sympatin försvunnit ur knepmixen. Det funkar helt enkelt inte. Att turnera Europas huvudstäder med tal om historiska plikter gör bara maken generad. Och leder ingenstans.

Återstår: En dos byråkratiska förberedelser, en dos smörjning av Tysklandskontakter, några skålpund smicker och ett par droppar hot.

Så jobbar idag regeringstjänstemännen i öst på att besvara alla mer eller mindre relevanta frågor som EU-kommissionen har skickat ut inför eventuella

förhandlingar. Brudens kunskaper i syltning, saftning och vävning skall mätas. Det är förstås till viss del oundvikligt för att det gemensamma hushållet skall kunna fungera, men husförhören kunde ha genomförts med lite mer finesse.

Svalnande EU-intresse i öst

Det är processer som dessa och många andra sorgglustiga upptäckter om EU-samarbetets sanna beskaffenhet som gör att EU-intresset i öst håller på att svalna.

Att ingen östpolitiker har slagit näven i bordet och sagt det förlösande "ni kanske också har en och annan hemuppgift att ta itu med!" visar hur oberoende öst är av väst, hur åtråvärt ännu medlemskapet är.

” Det är alltså inte att undra över att ett par ganska obetydliga och högst otidsenliga arbetsrättsregleringar kan få vanliga hyggliga ombudsmannasvenskar att bete sig som tragikomiska cirkusfigurer. ”

Men ännu en gång: Hur länge till?

Jag ställer frågan till en ung, politiskt begåvad polack som inte dröjer med svaret. Max tio år, säger han. Då är vi troligen ikapp Portugal och Grekland rent materiellt och behöver inte längre EU-medlemskapet för vår europeiska identitet.

För många polacker framstår EU som rena snurren, fortsätter han och summerar: Om det inte vore för oron för Ryssland skulle vi troligen inte ge äktenskapsplaneringen mer än ett par år till.

För somliga känns det kanske som om kammen växer lite för fort på de fattiga kusinerna från öst. Men då har man i sitt perspektivval bestämt sig för att bortse från München, Jalta och Potsdam. För att inte tala om dagens Warszawa, Prag och Budapest, där inte allt går som smort men betydligt mer än de flesta tror.

Redan i år förväntas Polen och kanske också Slovenien

ha skottat igen hålen från det fria fall som ekonomierna genomgick 1990-91. Men inte med gammal kommunistbetong utan med nytt konkurrenskraftigt material. Sådant skapar förstås självförtroende. Medan väst inte kan hantera sina små problem är reformstaterna i öst i färd att lösa sina gigantiska. Och därtill kommer styrkan från att vid upprepade tillfällen ha övervunnit historiska prövningar.

Alltför optimistiskt Europa?

Historiens närvaro i öst gör att många där befarar att utvecklingen i väst går i cirklar. Att säkerhetsbehoven underskattas nu som då. Att alla löften, gester och ord ingenting innebär, nu som då. Och i väst görs sannerligen inte mycket för att bevisa att de har fel.

Så har illusionerna ännu en gång lämnat den europeiska kontinenten. Kanske är det lika bra?

Kanske blev politiken för vacker med budbärare som Vaclav Havel. Kanske blev kapitalismen för långsiktig med investeringsstrateger som Percy Barnevik och för god med välgörare som George Soros? Kanske, kanske blev Europa helt enkelt för optimistiskt med miljontals östeuropéer som trodde på en framtid för det fantastiska kulturella, sociala och ekonomiska arvet.

1950, fem år efter krigsslutet, hade Västtyskland nått tillbaka till förkrigstidens produktionsnivå. Polen och Slovenien har tagit ett extra år på sig, men deras uppgift kan knappast betraktas som mindre. 1945 var Tyskland utbombat, men hade moderna strukturer att falla tillbaka på. 1989 "stod" Polen, men på en genomrutten grund.

Västeuropas egenintresse styr

1953 tog det tyska ekonomiska undret fart på allvar. 50 miljoner människor skapade en motor som försåg stora delar av den europeiska ekonomin med kraft. För Sverige betydde det åtskilliga kronor i hushållsportmonän, skolböcker och sjukvårdsplatser.

I Östeuropas reformländer lever åtminstone 70 miljoner och nåsögat är snart passerat ...

Att Västeuropas sätt att hantera öst styrs av egenintresset går att stå ut med. Svårare är det att behöva konstatera att

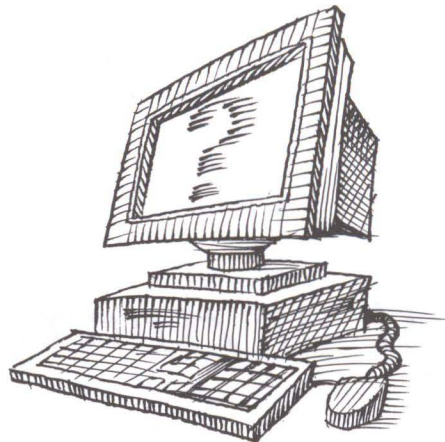
egenintresset definieras så kortsiktigt.

Den östeuropeiska bruden blir vackrare och vackrare. Av många skäl står hon fast vid sitt äktenskapslöfte men hennes blickar dras också åt andra håll.

Idag ligger Sydostasien och USA inte längre bort från Östeuropa än Storbritannien och Skandinavien en gång gjorde för Tyskland.

Det finns alltså ingenting som säger att det är över oss mannen kommer att regna den dag de östeuropeiska ekonomierna tar fart på allvar.

Förlåt, men i sådana fall vore det rätt åt oss.

Marika Ehrenkrona:

Felstavat

Var god använd stavningskontrollen. Kör.

'Internet'

– Ändra till 'internt'. Andra förslag som gives är 'intern'.

Kör!

'Bredband'

– Finns inte i ordlista. Ignorera.

Jo, förresten, det finns ett alternativ: digital marksänd TV. Det är fullt pc-korrekt stavning. Ersätt.

'Framtid'

– Tyvärr, korrigera: tillbaka till dåtiden.

'Interaktivitet'

– Är ni säkra på att ni valde ordet 'interaktivitet'?

– Hurså?

– Finns inte i ordlistan, vi kan hitta något annat åt er, ni får nöja er med vinteraktivitet, går det lika bra, snön gillar ni väl, säg?

'IT'

– Felstavat. Förslag: dit eller hit och dit.

Vart vill ni komma egentligen?

'Framåt'

– Var god ändra: tillbaka.

Stavningskontrollen avslutad.